



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดพัทลุง
The Potential Development for Agricultural Extension Officers to Formulate Sub-District Agricultural
Development Plan in Phatthalung Province

ชริดา แก้วรัตน์ (Charida Kaewrattana)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความรู้และแหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 3) การมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และ 5) ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ประชากรที่ทำการวิจัย คือ 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดพัทลุง จำนวน 52 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดโดยใช้แบบสอบถาม 2) เกษตรกรที่สนับสนุนการจัดแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล โดยคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรแบบเจาะจง จำนวน 130 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และ 3) คัดเลือกตัวแทนเจ้าหน้าที่และเกษตรกรรวมจำนวน 22 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 38.31 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ ประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 7.77 ปี และประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ตำบล/อำเภอ เฉลี่ย 5.90 ปี โดยได้รับการอบรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเฉลี่ย 1.56 ครั้ง และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.84 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. โดยร้อยละ 69.2 เป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และร้อยละ 43.8 เป็นคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 1) ความรู้ของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรอยู่ในระดับมาก และได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด 2) เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติตามกระบวนการจัดทำแผนการเกษตรระดับตำบล ร้อยละ 78.8 – 100 และมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) เกษตรกรมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ปัญหาของเจ้าหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 5) เจ้าหน้าที่มีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอยู่ในขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา มากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล มีการกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านการได้รับการสนับสนุน มีคู่มือที่ชัดเจน มีงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงาน และด้านอื่นๆ โดยลักษณะของแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล มีความสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกรและชุมชน

คำสำคัญ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดพัทลุง

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช mochiieye@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Bumpen.Keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agashben@stou.ac.th



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) knowledge and knowledge resource of the agricultural extension officers and farmers, 2) the creation of sub-district agricultural development plan and satisfaction of the agricultural extension officers, 3) participation and opinions of farmers in creating sub-district agricultural development plan, 4) problems and suggestions of the agricultural extension officers in the creation of sub-district agricultural development plan and 5) needs in potential development of the agricultural extension officers in the creation of sub-district agricultural development plan. The population of this research included 1) 52 agricultural extension officers from district agricultural offices in Phattalung province. Data were collected from the entire population by using questionnaires 2) 130 farmers who supported the creation of sub-district agricultural development plan and 3) selecting the farmers through purposive sampling with the total number of 22 people for focus group. Data were analyzed to determine frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. While the qualitative data, were analyzed content and categorize. The results were found out that most officers were female with the average age of 38.31 years and with a graduated bachelor degree. They held a position of agricultural extenist at practitioner level and had average experiences of total extension work and present position with 7.77 years and 5.90 years respectively. They received the average training in creating agricultural development plan of 1.56 times. Most farmers were male with the average age of 53.84 years and completed higher secondary education/vocational certificate. 69.2% were village agricultural volunteers and 43.8% were committees of service center and sub-district agricultural technology transfer. 1) Knowledge of the officers and farmers were at the high level and received knowledge from knowledge resources in the form of activity media the most. 2) The officers performed the work according to the processes of the creation of sub-district agricultural plan at 78.8 – 100% and had satisfaction, of overall, at the high level. 3) Overall farmers participated at the moderate level, and opinions at the high level. 4) Problems of the officers were at the moderate level and agreed with the suggestions, at the high level. 5) The officers indicated to receive potential development at high level with the procedures in determining development direction/target at the highest level. Suggestion regarding the development guidelines in four potential development aspects included processes in creating Sub-District agricultural development plan that is appropriate for the current situation, related officers are constantly potential development, the receiving of support there is a clear manual, budget and equipment to support operations, and other aspects are characteristics of the sub-district agricultural development plan is consistent with the problem and the needs of farmers and communities

Keywords: Sub-district agricultural development plan, Agricultural extension officer, Phatthalung Province



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลเป็นภารกิจที่กรมส่งเสริมการเกษตร กำหนดให้สำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลไกของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) และเสนอ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลบูรณาการร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำ โครงการประจำปี เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่าง และตามระบบส่งเสริมการเกษตรกำหนดให้การจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรทุกระดับ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบส่งเสริมการเกษตรที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่มีบทบาทหน้าที่ในการ ส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตรในภาพรวมของจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ มีบทบาทหน้าที่ในการวางแผน การส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรภายในอำเภอ ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรโดยตรง รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) จึงถือได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล โดยจากการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ. 2561 – 2565 ของสำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง และ สำนักงานเกษตรอำเภอ พบปัญหาและอุปสรรค คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ขาดการบูรณาการงานแบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกร ผู้นำ ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้ง ขาดการบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้ง ลักษณะของแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ไม่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกร ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ประกอบกับสถานการณ์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามกระบวนการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง, 2564)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ทั้งในด้านความรู้ แหล่งความรู้ ความพึงพอใจ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการใน การพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล รวมทั้งศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ การมีส่วนร่วม และความ คิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดพัทลุงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับตำบล
2. เพื่อศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
5. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ทำการศึกษามี 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ของสำนักงานเกษตรอำเภอทั้ง 11 อำเภอ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 52 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ตอน ทดสอบค่าความตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.94 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยทดสอบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำผลไปทดสอบหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) ตามวิธีของ Cronbach โดยทดสอบในประเด็นแหล่งความรู้ ความพึงพอใจ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในแต่ละตอน ได้ค่าระหว่าง 0.936 - 0.989 วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

2) เกษตรกร ที่สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในปี พ.ศ. 2565 ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และผู้แทนของคณะกรรมการเครือข่ายในระดับตำบล จำนวน 65 ตำบล ละ 15 – 23 คน จำนวนทั้งสิ้น 1,202 คน คัดเลือกตัวแทนเกษตรกรแบบเจาะจง จากเกษตรกรที่เป็นคณะกรรมการบริหาร ศบกต. หรือ อกม. จำนวน 65 ตำบล ละ 2 คน รวมจำนวน 130 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 3 ตอน ทดสอบค่าความตรง โดยการหาค่า IOC ได้เท่ากับ 0.95 และหาค่าความเที่ยง โดยทดสอบกับเกษตรกร จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำผลไปทดสอบหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ Cronbach โดยทดสอบในประเด็นแหล่งความรู้ การมีส่วนร่วม และความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในแต่ละตอน ได้ค่าระหว่าง 0.926 - 0.981 วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

3) กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 11 คน และเกษตรกร จำนวน 11 คน รวมจำนวน 22 คน ประเด็นการสนทนากลุ่ม 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหา ข้อเสนอแนะ ความต้องการและข้อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 78.8 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 38.31 ปี ร้อยละ 69.3 จบระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53.8 ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ มีประสบการณ์การทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 10.63 ปี มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 7.77 ปี และมีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ตำบล/อำเภอเฉลี่ย 5.90 ปี โดยได้รับการอบรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเฉลี่ย 1.56 ครั้ง

1.2 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.84 ปี ร้อยละ 35.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. โดยร้อยละ 69.2 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

รองลงมา ร้อยละ 43.8 เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) และร้อยละ 32.3 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน ตามลำดับ

2. ความรู้และแหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

2.1 ความรู้และแหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ พบว่า ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับมาก แหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ พบว่า ในภาพรวมได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.18) โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่าได้รับจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มากที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา การประชุมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอประจำสัปดาห์ (WM) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด (PW) และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอ (DW) ตามลำดับ รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

2.2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ความรู้ของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับมาก แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ พบว่า ในภาพรวมได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.24) โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่าได้รับจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มากที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรม การประชุม และการสัมมนา ตามลำดับ รองลงมา คือ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

3.1 การจัดทำแผนพัฒนาฯ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละการปฏิบัติตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ 8 ขั้นตอน ในภาพรวมอยู่ระหว่าง 78.8 – 100.0 โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 86.5 มีการปฏิบัติจำนวน 13 – 15 ข้อ (จากจำนวนข้อปฏิบัติทั้งหมด 15 ข้อ) และมีการปฏิบัติเฉลี่ย 14.06 ข้อ

3.2 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ 8 ขั้นตอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.45) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจในขั้นตอนการวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล ในประเด็นสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) มาจัดทำ TOWS Matrix วิเคราะห์จากปัญหาและสาเหตุ หรือวิเคราะห์จากความต้องการเพื่อกำหนดกลยุทธ์ มากที่สุด

4. การมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

4.1 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ 8 ขั้นตอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.30) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีส่วนร่วมในขั้นตอนการเตรียมข้อมูลและทีมงาน ในประเด็นร่วมการจัดเวทีของชุมชน/ตำบลเพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูล มากที่สุด

4.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการจัดทำแผนพัฒนาฯ ตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ 8 ขั้นตอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.77) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีความคิดเห็นต่อขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นการจัดทำโครงการต้องสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของชุมชน/ตำบล มากที่สุด



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 สรุปการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (n=130)

ขั้นตอน	การมีส่วนร่วม				ความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. การเตรียมข้อมูลและทีมงาน	3.50	0.946	มาก	1	3.82	0.848	มาก	3
2. การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล	3.38	1.084	ปานกลาง	2	3.72	0.885	มาก	6
3. การกำหนดทิศทาง/เป้าหมาย	3.34	1.053	ปานกลาง	3	3.85	0.848	มาก	1
4. การจัดทำร่างแผนพัฒนาฯ	3.27	1.173	ปานกลาง	4	3.74	0.740	มาก	5
5. การประชาพิจารณ์แผนพัฒนาฯ	3.20	1.116	ปานกลาง	7	3.71	0.819	มาก	7
6. การปรับปรุงและจัดทำ แผนพัฒนาฯ ฉบับสมบูรณ์	3.24	1.140	ปานกลาง	6	3.71	0.896	มาก	7
7. การนำแผนสู่การปฏิบัติ	3.27	1.098	ปานกลาง	4	3.84	0.852	มาก	2
8. การติดตามและประเมินผล	3.19	1.128	ปานกลาง	8	3.80	0.830	มาก	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.30	1.092	ปานกลาง		3.77	0.840	มาก	

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

5.1 ปัญหาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากการสอบถามตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ 8 ขั้นตอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.73) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีปัญหาในขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นความรู้ด้านการกำหนดทิศทาง/แนวทางการพัฒนา การกำหนดกลยุทธ์ และการจัดทำโครงการ มากที่สุด

ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

- 1) กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้แก่ มีความยุ่งยากหลายขั้นตอน และสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้ไม่สามารถดำเนินการบางขั้นตอนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- 2) บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรขาดทักษะความรู้ ขาดการประสานงาน ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเกษตรกรไม่เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาฯ
- 3) การได้รับการสนับสนุน ได้แก่ สื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างการจัดทำแผนพัฒนาฯ ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ถูกต้อง รวมทั้งขาดการได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน
- 4) อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ลักษณะของแผนพัฒนาฯ ที่จัดทำขึ้น ไม่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกรและชุมชน รวมทั้ง รูปแบบและรายละเอียดของเล่มแผนพัฒนาฯ มีการเปลี่ยนแปลงทุกปี และไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน

5.2 ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากการสอบถามตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ 8 ขั้นตอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.86) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

มีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นเพิ่มทักษะความรู้ด้านการกำหนดทิศทาง/แนวทางการพัฒนา การกำหนดกลยุทธ์ และการจัดทำโครงการ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1) ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้แก่ ควรมีการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ มีการวางแผน และกำหนดวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ครอบคลุมทุกขั้นตอน

2) ด้านบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ควรมีการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้ง ควรสร้างความรู้ และความเข้าใจให้กับเกษตรกรได้เห็นถึงความสำคัญของแผนพัฒนาฯ

3) ด้านการได้รับการสนับสนุน ได้แก่ ควรมีสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่าง ที่แสดงถึงขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย และควรมีการสนับสนุนงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน

4) ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ลักษณะแผนพัฒนาฯ ควรสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกร และชุมชน และควรมีรูปแบบและรายละเอียดของเล่มแผนพัฒนาฯ ที่ชัดเจน

6. ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

6.1 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากการสอบถามตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ 8 ขั้นตอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.92) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีความต้องการพัฒนาศักยภาพในขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นเพิ่มความรู้ และทักษะในการจัดทำรายละเอียดโครงการ การกำหนดเป้าหมาย/เป้าประสงค์ และการกำหนดกลยุทธ์ มากที่สุด

6.2 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

6.2.1 ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาฯ มีดังนี้

1) ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้แก่ มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่เหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติ มีแผนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนอย่างชัดเจน

2) ด้านบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทักษะความรู้ และสามารถจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานงานและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาฯ มีการบูรณาการแผนงาน/โครงการ กับหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุน และเกษตรกรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาฯ

3) ด้านการได้รับการสนับสนุน ได้แก่ มีสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างที่แสดงถึงขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย และมีงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาฯ

4) ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มีแผนพัฒนาฯ ที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกร และชุมชน รวมทั้งมีรูปแบบและรายละเอียดของเล่มแผนพัฒนาฯ ที่ชัดเจน

6.2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาฯ มีดังนี้

1) ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้แก่ ทีมงานจัดทำแผนพัฒนาฯ ทบทวนและปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ มีการกำหนดแผนดำเนินการและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในวิธีการ และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมครอบคลุมทุกขั้นตอน



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

2) ด้านบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ มีการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และบูรณาการงานแบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน มีการสร้างความรู้ และความเข้าใจให้เกษตรกรเล็งเห็นถึงความสำคัญของแผนพัฒนา

3) ด้านการได้รับการสนับสนุน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร ควรจัดทำสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่าง ที่แสดงถึงขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนา ที่ถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย ควรมีการจัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา

4) ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนา ที่มีลักษณะที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของเกษตรกรและชุมชน เพื่อให้สามารถนำแผนพัฒนา ไปใช้ประโยชน์ได้จริง รวมทั้งกรมส่งเสริมการเกษตร มีการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดของแผนพัฒนา ที่ชัดเจน เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนา เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ตารางที่ 2 สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนา (N = 52)

ขั้นตอน	ปัญหา				ข้อเสนอแนะ				ความต้องการ			
	μ	σ	ความ หมาย	อันดับ	μ	σ	ความ หมาย	อันดับ	μ	σ	ความ หมาย	อันดับ
1. การเตรียมข้อมูลและทีมงาน	2.62	1.092	ปานกลาง	6	3.80	0.963	มาก	7	3.89	0.716	มาก	5
2. การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล	2.94	0.949	ปานกลาง	2	3.89	0.782	มาก	2	4.02	0.736	มาก	2
3. การกำหนดทิศทาง/เป้าหมาย	2.98	0.962	ปานกลาง	1	4.00	0.702	มาก	1	4.06	0.741	มาก	1
4. การจัดท่ายกร่างแผนพัฒนา	2.71	0.915	ปานกลาง	4	3.86	0.752	มาก	4	3.75	0.756	มาก	8
5. การประชาสัมพันธ์แผนพัฒนา	2.56	0.955	น้อย	8	3.81	0.760	มาก	6	3.92	0.805	มาก	4
6. การปรับปรุงและจัดทำ แผนพัฒนา ฉบับสมบูรณ์	2.59	0.936	น้อย	7	3.84	0.708	มาก	5	3.88	0.800	มาก	6
7. การนำแผนสู่การปฏิบัติ	2.82	0.968	ปานกลาง	3	3.89	0.683	มาก	2	3.94	0.691	มาก	3
8. การติดตามและประเมินผล	2.65	0.997	ปานกลาง	5	3.77	0.857	มาก	8	3.88	0.776	มาก	6
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.73	0.972	ปานกลาง		3.86	0.776	มาก		3.92	0.753	มาก	

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับพระ รัตนทีฆัมพร (2562, น. 94) ศึกษาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับอัจฉรา ม่วงสุข (2562, น. 100) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ปริญญาตรี และสอดคล้องกับคุณทิราภัสสร ร้านกันทาพัทธ์ (2560, น. 100) ศึกษาการปฏิบัติงานตามระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดอุดรธานี พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งถือได้ว่า เป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำแผนพัฒนาฯ ในเบื้องต้นอยู่บ้างแล้ว

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 10.63 ปี โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 7.77 ปี และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ตำบล/อำเภอ เฉลี่ย 5.90 ปี สอดคล้องกับพระ รัตนทิฆัมพร (2562, น. 94) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 8.35 ปี โดยมีประสบการณ์การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 5.09 ปี แต่ไม่สอดคล้องกับคุณทิราภัสสร ร้านกันทาพัทธ์ (2560, น. 100) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 14.85 ปี โดยมีประสบการณ์การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 12.22 ปี และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่เฉลี่ย 11.58 ปี และไม่สอดคล้องกับยุพเรศ เชาว์วิทยา (2556, น. 74) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 15.60 ปี โดยมีประสบการณ์การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 13.92 ปี และมีประสบการณ์การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 12.54 ปี แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดพัทลุง มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีการบรรจุข้าราชการใหม่เป็นจำนวนมาก เพื่อทดแทนข้าราชการที่เกษียณอายุราชการไป และในจังหวัดพัทลุงมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นข้าราชการใหม่เป็นจำนวนมาก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้รับการอบรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ เฉลี่ย 1.56 ครั้ง สอดคล้องกับอัจฉรา ม่วงสุข (2562, น. 100) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับการอบรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ เฉลี่ย 2.72 ครั้ง และสอดคล้องกับพันธจิตรต์ สีเหนียง และคณะ (2557, น. 617) ศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรต่อระบบส่งเสริมการเกษตร: กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 1.74 ครั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบรรจุใหม่ จึงทำให้มีการได้รับการฝึกอบรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ เพียงไม่กี่ครั้ง

1.2 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีบทบาทหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบท.) และกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สภาวัดรำนัน สอดคล้องกับศุมาลิน ขวัญแก้ว (2560, น. 89) ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดสตูล พบว่า อกม.ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และมีบทบาทเป็นผู้นำในชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สภาวัดรำนัน สอดคล้องกับขวัญใจ เส็งเอี่ยม (2559, น. 100) ศึกษาการปฏิบัติงานและการส่งเสริมบทบาทของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า อกม. ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีบทบาทเป็นผู้นำในชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สภาวัดรำนัน เป็นต้น และสอดคล้องกับ อนุวัตร จำปาทอง (2556, น. 98) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า คณะกรรมการบริหารศบท. ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีบทบาทเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แสดงให้เห็นว่า

เ ก ช ต ร



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

ส่วนใหญ่ที่เป็น อคม. และคณะกรรมการบริหาร ศบกด. เข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนสนับสนุนในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จะต้องคำนึงถึงความรู้ และบทบาทของเกษตรกรด้วย

จากข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลข้างต้น จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาฯ มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรจะต้องมีความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกรทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของเกษตรกร และความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ด้วย

2. ความรู้และแหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

2.1 ความรู้และแหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1) ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมมีความรู้ในระดับมาก สอดคล้องกับพระ รัตนทิฆัมพร (2562, น. 95) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความรู้ในหลักการพื้นฐานของการจัดทำแผนพัฒนาฯ แต่อาจจะยังมีบางประเด็นที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกิดความสับสน หรือขาดความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้อง

2) แหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง โดยได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมจากการฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา มากที่สุด สอดคล้องกับพระ รัตนทิฆัมพร (2562, น. 95) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มจากการอบรมมากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับภูมิธราภัสสร ร้านกันทาพัทธ์ (2560, น. 100) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ผ่านทาง line มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน การสร้างการรับรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นิยมใช้สื่อกิจกรรมทั้งการฝึกอบรม การประชุม และการสัมมนา มากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ

2.2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1) ความรู้ของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมมีความรู้ในระดับมาก สอดคล้องกับศุมาลิน ขวัญแก้ว (2560, น. 90) พบว่า อคม. มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทในการเป็นผู้จัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับขวัญใจ เสงี่ยม (2559, น. 102) พบว่า อคม. มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทในการเป็นผู้จัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับอนุวัตร จำปาทอง (2556, น. 99) พบว่า คณะกรรมการบริหาร ศบกด. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความรู้ในหลักการพื้นฐานของการจัดทำแผนพัฒนาฯ แต่อาจจะยังมีบางประเด็นที่เกษตรกรมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน หรือขาดความรู้ที่ถูกต้อง

2) แหล่งความรู้ของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง โดยได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมจากการฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา มากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับศุมาลิน ขวัญแก้ว (2560, น. 89) พบว่า อคม. ได้รับความรู้จากสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ไม่สอดคล้องกับขวัญใจ เสงี่ยม (2559, น. 104) พบว่า อคม. ได้รับความรู้จากสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด และไม่สอดคล้องกับอนุวัตร จำปาทอง (2556, น. 99) พบว่า คณะกรรมการบริหาร ศบกด. ได้รับความรู้จากสื่อบุคคลที่เป็น



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน การส่งเสริมการเกษตร นิยมใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งการฝึกอบรม การประชุม และการสัมมนา ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อดังกล่าวได้ง่ายและสะดวกมากกว่าสื่อชนิดอื่นๆ

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร มีความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนา ในระดับมาก และได้รับความรู้จากการฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา ทั้งนี้ มีบางประเด็นที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร ขาดความรู้ที่ถูกต้อง หรือเข้าใจคลาดเคลื่อน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร จะต้องความรู้และความเข้าใจใน การจัดทำแผนพัฒนา ที่ถูกต้อง และพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยในการพัฒนาความรู้ต้องคำนึงความสามารถในการ เข้าถึงแหล่งความรู้ และความเหมาะสมของแหล่งความรู้ ด้วย เพื่อให้สามารถจัดทำแผนพัฒนา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

3.1 การจัดทำแผนพัฒนาฯ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากผลการวิจัย พบว่า ร้อยละการปฏิบัติตาม กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ในภาพรวมอยู่ระหว่าง 78.8 – 100 สอดคล้องกับอัจฉรา ม่วงสุข (2562, น. 101) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการปฏิบัติในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ในภาพรวมร้อยละ 83.5 – 100 และสอดคล้องกับ ยุพเรศ เชาว์วิทยา (2556, น. 76 – 77) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีการปฏิบัติงานจริงด้าน ศบกต. ร้อยละ 80.8 แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ แต่ในขั้นตอนที่มี การปฏิบัติน้อย อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรขาดความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ถูกต้อง ประกอบกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้ครบทุกขั้นตอน

3.2 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในขั้นตอนการวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล ในประเด็นสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) มาจัดทำ TOWS Matrix วิเคราะห์จากปัญหาและสาเหตุ หรือวิเคราะห์จากความต้องการ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ มากที่สุด สอดคล้องกับกฤษณ์ทิราภัสสร รักษ์กันทาพัทธ์ (2560, น. 104) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมี ความพึงพอใจต่อระบบส่งเสริมการเกษตรแบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน ในประเด็นการจัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับอัจฉรา ม่วงสุข (2562, น. 95) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความพึงพอใจในขั้นตอนการจัดทำ แผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับอดิสรณ์ ลาภพระแก้ว (2557, น. 86) ศึกษาความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรในจังหวัดพัทลุง เล็งเห็นถึงความสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ โดยเฉพาะการวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาต่อไป

4. การมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

4.1 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาฯ จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในขั้นตอนการเตรียมข้อมูลและทีมงาน ในประเด็นร่วมการจัดเวทีของชุมชน/ตำบล เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูล มากที่สุด สอดคล้องกับขวัญใจ เสงี่ยม (2559, น. 102) พบว่า อคม. มีส่วนร่วมในประเด็นเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ระดับหมู่บ้าน/ตำบล มากที่สุด และสอดคล้องกับสมใจ ทองวิเศษ (2556, น. 95) ศึกษาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา พบว่า อคม. มีส่วนร่วมในประเด็นเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ระดับหมู่บ้าน/ตำบล



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

มากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับดาวฤกษ์ มีชัย (2562, น. 112) พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในประเด็นการได้รับผลประโยชน์จากการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมจัดเวทีการจัดทำแผนพัฒนา แต่ในขั้นตอนที่มีส่วนร่วมน้อย อาจเป็นเพราะเกษตรกรคิดว่าตนเองไม่ได้มีบทบาทหน้าที่โดยตรง หรือไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในบางขั้นตอนหรือบางประเด็นของการจัดทำแผนพัฒนา

4.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการจัดทำแผนพัฒนา จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นต่อขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นการจัดทำโครงการต้องสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน/ตำบล มากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับดาวฤกษ์ มีชัย (2562, น. 111) พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกษตรกรในจังหวัดพัทลุงไม่มีความมั่นใจในประสิทธิภาพของโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา ที่จะต้องมาจากปัญหา และความต้องการของชุมชน/ตำบล เป็นหลัก

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

5.1 ปัญหาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนา จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาในขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นความรู้ด้านการกำหนดทิศทาง/แนวทางการพัฒนา การกำหนดกลยุทธ์ และการจัดทำโครงการ มากที่สุด สอดคล้องกับอัจฉรา ม่วงสุข (2562, น. 98) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับพระรัตนธิมมพร (2562, น. 97) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดพัทลุง เป็นข้าราชการบรรจุใหม่ ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนา โดยเฉพาะความรู้ด้านการกำหนดทิศทาง/แนวทางการพัฒนา การกำหนดกลยุทธ์ และการจัดทำโครงการ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดทำแผนพัฒนา ให้ความสอดคล้อง กับปัญหา และความต้องการของเกษตรกรมากที่สุด

5.2 ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนา จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นด้วยในขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นเพิ่มทักษะความรู้ด้านการกำหนดทิศทาง/แนวทางการพัฒนา การกำหนดกลยุทธ์ และการจัดทำโครงการ มากที่สุด สอดคล้องกับพระรัตนธิมมพร (2562, น. 97) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีข้อเสนอแนะในการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายให้ชัดเจนและตรงกับความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดพัทลุง มีปัญหาด้านความรู้ในการกำหนดกลยุทธ์ และการจัดทำโครงการ จึงมีความเห็นด้วยในประเด็นเพิ่มทักษะความรู้ในด้านดังกล่าว เพื่อให้แผนพัฒนา มีรายละเอียดที่สอดคล้อง กับปัญหา และความต้องการของเกษตรกรต่อไป

6. ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนา จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการพัฒนาในขั้นตอนการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา ในประเด็นเพิ่มความรู้และทักษะการจัดทำรายละเอียดโครงการ การกำหนดเป้าหมาย/เป้าประสงค์ และการกำหนดกลยุทธ์ มากที่สุด สอดคล้องกับอัจฉรา ม่วงสุข (2562, น. 96) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดพัทลุง เห็นว่าการมีความรู้และทักษะในการจัดทำรายละเอียดโครงการ การกำหนดเป้าหมาย/เป้าประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ มีความสำคัญ ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนา ที่มีสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ และสามารถเกิดผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาฯ พบว่า มีข้อเสนอแนะทาง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ มีการทบทวนกระบวนการ กำหนดแผนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง การบูรณาการงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการได้รับการสนับสนุน มีสื่อ/คู่มือที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติงานได้ง่าย มีงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงาน และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะการจัดทำแผนพัฒนาฯ ให้ความสำคัญสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรและชุมชน เพื่อให้สามารถนำแผนพัฒนาฯ ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ข้อเสนอแนะทางทั้ง 4 ด้านข้างต้น จะสามารถส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนา มากที่สุด ดังนั้น เกษตรกรควรเข้าถึงแหล่งความรู้ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างรวดเร็ว และทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เกษตรกรควรตระหนักถึงบทบาทของตนเองมากขึ้น เห็นถึงความสำคัญของแผนพัฒนาฯ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทุกขั้นตอนสำคัญ เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาฯ มีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนา มากที่สุด และมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนพัฒนาฯ ระดับมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรเข้าถึงแหล่งความรู้ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน/ระบบเรียนรู้ E-learning/E-book เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องทางที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายสะดวก และสามารถเรียนรู้ในประเด็นที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมได้อย่างรวดเร็ว

2) จากผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ไม่สามารถจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรร่วมกับทีมงานของอำเภอและจังหวัด วางแผนและกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมทุกกระบวนการ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน บูรณาการงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกรเห็นถึงความสำคัญและเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ มีการบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มากขึ้น รวมทั้ง จัดทำแผนพัฒนาฯ ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรและชุมชน เพื่อให้สามารถนำแผนพัฒนาฯ ไปใช้ประโยชน์ได้จริง

1.3 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

1) จากผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบรรจุใหม่ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย และต้องการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ดังนั้น ควรมีการสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดหลักสูตรเพิ่มทักษะความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ หรือการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้ที่ มีประสบการณ์โดยตรง เพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้อง และสามารถจัดทำแผนพัฒนาฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) จากผลการวิจัย พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาฯ ไม่สามารถดำเนินการในบางขั้นตอนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมทุกกระบวนการ รวมทั้งบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น และมีการติดตาม ประเมินผล เพื่อให้สามารถทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาฯ

1.4 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นข้าราชการบรรจุใหม่ และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ทำให้มีปัญหาด้านความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ถูกต้อง ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

2) จากผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีปัญหาในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่มีความยุ่งยากหลายขั้นตอน รูปแบบและรายละเอียดของเล่มแผนพัฒนาฯ ไม่ชัดเจน และต้องการได้รับการสนับสนุนด้านสื่อ/คู่มือ งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร ควรลดขั้นตอนหรือเนื้อหาในเล่มแผนพัฒนาฯ ให้น้อยลงเท่าที่จำเป็น โดยมีสื่อ/คู่มือ ที่แสดงถึงขั้นตอนและรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่ชัดเจน เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถนำไปปฏิบัติงานได้ง่าย รวมทั้ง ควรสนับสนุนงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

1.5 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการแผนพัฒนาฯ กับหน่วยงานต่างๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เพื่อให้แผนพัฒนาฯ มีความสมบูรณ์ และสามารถบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการรับรู้ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับตำบล ว่ามีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านใดบ้าง เพื่อนำมาใช้วางแผนการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในด้านที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและครอบคลุม

2.2 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากในการจัดทำแผนพัฒนาฯ นอกเหนือจากจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ ผู้นำ และชุมชน แล้ว จะต้องมีการบูรณาการงานแบบมีส่วนร่วม กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้ง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอีกด้วย จึงจะทำให้แผนพัฒนาฯ มีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล ปี 2562.

_____. (2557). หน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง ตามโครงสร้างการแบ่งงานภายในของส่วนราชการ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557. [ออนไลน์].

สืบค้นจาก <http://www.person.doe.go.th/person2011/node/2042>



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

- กฤษณ์ภักดิ์สร รักษ์กันทาพัทธ์. (2560). การปฏิบัติงานตามระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
ในจังหวัดอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ขวัญใจ เสี่ยงเยี่ยม. (2559). การปฏิบัติงานและการส่งเสริมบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดสุรินทร์
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ดาวฤดี มีชัย. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองสูงได้
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นริศรา มาลัยพงษ์. (2558). ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา:
สำนักงานที่ดินจังหวัดปัตตานี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- พชร รัตนทิพย์พร. (2562). แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง, และคณะ. (2557). ความคิดเห็นของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรต่อระบบส่งเสริมการเกษตร:
กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง. Veridian E-Journal, 7(3), 613 – 626. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/19186/23477>
- ยุพเรศ เชาววิทยา. (2556). การปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศุมาลิน ขวัญแก้ว. (2560). การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดสตูล (วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมใจ ทองวิเศษ. (2556). การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา (วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. (2565). ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร กลุ่ม ศูนย์ และสถาบันเกษตรกร จังหวัดพัทลุง ปี 2565.
พัทลุง: สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง.
- _____. (2564). แผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ. 2561 – 2565 (ฉบับทบทวน ปี 2564). พัทลุง: สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง.
- อดิสรณ์ ลาภพระแก้ว. (2557). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัด
แม่ฮ่องสอน (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อนุวัตร จำปาทอง. (2556). การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี
การเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อัจฉรา ม่วงสุข. (2562). แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
ในจังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.